

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญภาพ	(14)
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หลักการ การบริหารจัดการองค์กรน้ำ	8
แนวคิดเรื่องกลุ่ม องค์กร และการบริหารจัดการกลุ่มผู้ใช้น้ำ	10
ความหมายของ กลุ่ม องค์กร	10
สาเหตุของการรวมกลุ่ม	11
องค์ประกอบของกลุ่ม	11
ปัจจัยที่กลุ่มประสบความสำเร็จ	12
ประสิทธิภาพของกลุ่ม	12
การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ	13
องค์กรบริหารการใช้น้ำ	14
แนวคิดและหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน	14
1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	14
2. การมีส่วนร่วมทางการพัฒนา	14

สารบัญ (ต่อ)

3. การมีส่วนร่วมทางด้านจิตวิทยา	16
ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำ และการใช้น้ำของสมาชิกฯ	19
ทรัพยากรน้ำ	19
ความพึงพอใจในการใช้น้ำของสมาชิก	23
การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค – บริโภค	24
การใช้น้ำชลประทานเพื่อการทำนา	27
แบบของการใช้น้ำโดยทั่วๆ ไปของข้าว	31
การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม	32
หลักการบริหารจัดการระบบชลประทาน	36
โครงการอ่างเก็บน้ำอัยปาโจ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำของประชาชน	41
ประมวลแนวคิดและหลักการที่ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการ	45
3 การสร้างยุทธศาสตร์	53
แบบแผนการสร้างยุทธศาสตร์	53
แนวคิด ทฤษฎีระบบ	55
แนวความคิดยุทธศาสตร์การพัฒนา	57
การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำ	61
1. ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยระบบทำงานภายในกระบวนการบริหารจัดการ องค์กรผู้ใช้น้ำทั้ง 3 หน่วย	61
2. ภาพรวมของยุทธศาสตร์การพัฒนาและหน่วยระบบทำงานของกระบวนการ บริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำ	65
3. ขยายความหน่วยระบบทำงานของยุทธศาสตร์	66
4. การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร	69
5. กรอบแผนกลยุทธ์	71
4 การทดสอบยุทธศาสตร์	72
ขั้นตอนของการดำเนินการทดสอบยุทธศาสตร์	72
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72

สารบัญ (ต่อ)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
3. วิธีการดำเนินงาน	73
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	76
6. ประเด็นการทดสอบและตัวชี้วัด	78
7. การทดสอบความสำเร็จและความยั่งยืนของกระบวนการบริหารจัดการ องค์กรผู้ใช้น้ำ	82
8. สูตรแห่งความสำเร็จในระยะยาวขององค์กร	82
5 อภิปรายผลการทดสอบยุทธศาสตร์	84
การทดสอบยุทธศาสตร์ที่ 1 : การจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	84
1. กระบวนการและขั้นตอนการจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	84
2. สาเหตุการจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	87
3. ผลดีของการจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	89
4. จำนวนสมาชิกองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	89
5. การกำหนดบทบาทของสมาชิกผู้ใช้น้ำ	96
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้ใช้น้ำ	97
7. บทบาทของเจ้าหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน	98
8. วิธีการเชิญชวน/ชักนํารายชื่อในพื้นที่เข้าเป็นสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำ	99
9. การกำหนดระเบียบการสมัครเป็นสมาชิกขององค์กรผู้ใช้น้ำ	100
10. การมองเห็นประโยชน์ของสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำ	101
11. เป้าหมายและปรัชญาในการจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	102
12. ปรัชญาและแนวคิดที่สำคัญของกระบวนการจัดตั้งองค์กรรวมถึง ผลการปฏิบัติของสมาชิก	103
การทดสอบยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเลือกตั้งคณะกรรมการองค์กรบริหารจัดการน้ำ	104
1. โครงสร้างการบริหารขององค์กร	104
2. การได้มาของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ	106
3. รูปแบบการบริหารจัดการ	107

สารบัญ (ต่อ)

4. ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำของสมาชิกผู้ใช้น้ำ	109
5. การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำ	114
6. การกำหนดแนวทางและวางแผนการพัฒนา	114
7. การกำหนดกฎและระเบียบขององค์กรผู้ใช้น้ำ	115
8. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการบริหารองค์กร ผู้ใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพ	117
9. การวิเคราะห์และประเมินผลการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ	119
10. ตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหาร องค์กรผู้ใช้น้ำ	120
11. ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการน้ำ	124
12. ข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการน้ำแบบยั่งยืน	125
การทดสอบยุทธศาสตร์ที่ 3 : การจัดตั้งเงินกองทุนหมุนเวียน	126
1. ขั้นตอนการจัดตั้งและดำเนินการเงินกองทุนหมุนเวียน	126
2. ระเบียบกฎเกณฑ์ของการจัดตั้งเงินกองทุนหมุนเวียน	127
3. วิธีการตรวจสอบบัญชีและการเงินของกลุ่มผู้ใช้น้ำ	129
4. ผลการดำเนินงานเงินกองทุนหมุนเวียน	130
5. วิเคราะห์รูปแบบเงินกองทุนหมุนเวียนกลุ่มผู้ใช้น้ำ	132
6. จำนวนเงินกองทุนในปัจจุบันของกลุ่ม	134
7. ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับประโยชน์และกฎระเบียบเงินกองทุน ขององค์กรผู้ใช้น้ำ	136
8. แนวทางการขยายธุรกรรมจากเงินกองทุน	137
9. วิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวเงินกองทุน	140
10. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในต่อโอกาสการขยายตัว ของเงินกองทุน	142
การทดสอบความสำเร็จและความยั่งยืน : กระบวนการบริหารจัดการ องค์กรผู้ใช้น้ำ	148
การวัดผลการดำเนินงาน	148

สารบัญ (ต่อ)

ปัญหา/ข้อจำกัดและจุดอ่อนขององค์กรต่อการบริหารงาน	151
สถานภาพปัจจุบันขององค์กร : เงินงบประมาณ/ทรัพยากรต่าง ๆ	153
ศักยภาพ/จุดแข็งขององค์กร	155
บทบาทขององค์กรภาครัฐ/องค์กรท้องถิ่น	157
การติดตามและประเมินผลการดำเนินการขององค์กรผู้ใช้น้ำ	159
แนวนโยบายขององค์กรและภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในการบริหารจัดการ	159
ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานขององค์กร	161
ความสำเร็จและความเข้มแข็งในการดำเนินงานขององค์กรที่นำไปสู่ความยั่งยืน	166
ข้อบ่งชี้ถึงความสำเร็จและความเข้มแข็งของแต่ละหน่วยระบบการทำงาน	166
ภาพรวมของความสำเร็จและความยั่งยืนของกระบวนการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำ	169
6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	170
สรุปผลการวิจัย	170
ข้อเสนอแนะ	173
บรรณานุกรม	174
ภาคผนวก	179
ภาคผนวก ก รายละเอียดข้อมูลเรื่องเดิมโครงการอ่างเก็บน้ำอัยปาโจอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส	180
ภาคผนวก ข ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำ	
ภาคผนวก ค กฎระเบียบข้อบังคับในการใช้น้ำของสมาชิกผู้ใช้น้ำ โครงการอ่างเก็บน้ำอัยปาโจ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส	189
ภาคผนวก ง รายละเอียดข้อมูลการใช้น้ำ การบำรุงรักษาแหล่งน้ำชลประทานและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการ	195
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการอ่างเก็บน้ำอัยปาโจ จังหวัดนราธิวาส”	204

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก จ แผนภาพและรายละเอียดโครงการอ่างเก็บน้ำอัยปาโจ	
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส	218
ประวัติผู้วิจัย	226

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงมาตรฐานน้ำที่จะใช้บริโภคได้	25
2.2 แสดงปริมาณน้ำฝน	29
2.3 แสดงข้อมูลการใช้ น้ำของข้าวในภาคใต้ (เฉลี่ย 14 จังหวัด)	30
5.1 แสดงความจำเป็นในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ	87
5.2 แสดงสาเหตุการจัดตั้งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ	88
5.3 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	90
5.4 แสดงสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม	91
5.5 แสดงสถานภาพปัจจุบัน	91
5.6 แสดงอาชีพผู้ตอบแบบสอบถาม	92
5.7 แสดงประเภทน้ำที่ใช้ของครัวเรือน	92
5.8 แสดงรายได้สุทธิปี 2546 ของสมาชิกผู้ใช้น้ำ (ไม่หักค่าใช้จ่าย)	93
5.9 แสดงรายจ่ายสุทธิปี 2546 ของสมาชิกผู้ใช้น้ำ	93
5.10 แสดงความพอเพียงเรื่องน้ำที่ใช้ของสมาชิก	94
5.11 แสดงการใช้น้ำเพื่อทำการเกษตรของครัวเรือน	94
5.12 แสดงการใช้น้ำเพื่อเลี้ยงสัตว์ของครัวเรือน	94
5.13 แสดงการใช้น้ำเพื่อการประมงของครัวเรือน	95
5.14 แสดงสาเหตุของการสมัครเข้าเป็นสมาชิกผู้ใช้น้ำโครงการฯ	95
5.15 แสดงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม	97
5.16 แสดงประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำมีประโยชน์ต่อการใช้น้ำ	104
5.17 แสดงความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการน้ำ	108
5.18 แสดงความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำขององค์กร	109
5.19 แสดงตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานองค์กร	120
5.20 แสดงตัวชี้วัดเชิงคุณภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำ	122
5.21 แสดงปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการน้ำ	124
5.22 แสดงข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการน้ำแบบยั่งยืน	125
5.23 แสดงสาเหตุการเข้าเป็นสมาชิกเงินกองทุน	130

สารบัญตาราง (ต่อ)

5.24	แสดงประเด็นมูลเหตุที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกเงินกองทุน	131
5.25	แสดงประโยชน์ของเงินกองทุน	136
5.26	แสดงการเก็บค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า 30 บาท/ครัวเรือน และค่าใช้น้ำ 20 บาท/ เดือน/ครัวเรือน	136
5.27	แสดงความเห็นต่อการเรียกเก็บเงินเพื่อการทำนา 20 บาท/ไร่	136
5.28	แสดงการวิเคราะห์ความเสี่ยงและค่าตอบแทน	141
5.29	แสดงกรอบการวัดและการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเงินกองทุน	141
5.30	แสดงปัจจัยภายนอกต่อโอกาสการขยายตัวของเงินกองทุน	142
5.31	แสดงปัจจัยภายนอกต่อโอกาสการขยายตัวของเงินกองทุน	143
5.32	แสดงปัจจัยภายนอกต่อโอกาสการขยายตัวของเงินกองทุน	144
5.33	แสดงปัจจัยภายนอกต่อโอกาสการขยายตัวของเงินกองทุน	145

สารบัญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงแหล่งน้ำ	20
2 แสดงวัฏจักรน้ำ	21
3 แสดงการเปรียบเทียบการบริหารจัดการฯ	35
4 แสดงแผนที่ทหาร มาตรฐาน 1:50,000	40
5 แสดงการพัฒนา รูปแบบบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่รับประโยชน์โครงการฯ	54
6 แสดงหน่วยระบบการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำ	55
7 แสดงโครงสร้างทางความคิดเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาเกี่ยวกับระบบทำงานที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน	58
8 แสดงหน่วยระบบที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันภายในกระบวนการบริหารจัดการ	62
9 แสดงภาพรวมของยุทธศาสตร์การพัฒนาและหน่วยระบบทำงานของกระบวนการบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำ	65
10 แสดงขั้นตอนและกระบวนการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำโครงการอ่างเก็บน้ำอัยปาโจ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	86
11 แสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำ	96
12 แสดงขั้นตอนการสมัครเป็นสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำ	101
13 แสดงแบบโครงสร้างองค์กรบริหารจัดการน้ำ	106
14 แสดงกระบวนการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำ	120
15 แสดงการเชื่อมโยงองค์ประกอบหน่วยเงินกองทุนหมุนเวียน	132
16 แสดงการเชื่อมโยงและหมุนเวียนของหน่วยเงินกองทุน	132
17 แสดงความเชื่อมโยงของหน่วยระบบการเงิน	133
18 แสดงแนวทางการเพิ่มจำนวนเงินกองทุนในอนาคต	135
19 แสดงขั้นตอนการกู้ยืมเงินกองทุน	138
20 แสดงการสร้างมูลค่าเพิ่มของเงินกองทุนมูลค่าเพิ่ม	140
21 แสดงการทำ SWOT	146
22 แสดงความเข้มแข็ง/สำเร็จของการดำเนินงานไปสู่ความยั่งยืน	169